

Szociológia I. panel
2020. október 16. 10.30-12.30
Szekciófelelős:
Spiesz Bianka, +36 20 392 3627

Szociológia és multidiszciplináris társadalomtudomány

		Szociológia I.
	Szekcióelnök:	Dr. Szabó Máté Csaba (NKE)
I. panel	10.30-10.45	Bagyura Márton
	10.45-11.00	Baráth Noémi Emőke
	11.00-11.15	Gergely Andrea
	11.15-11.30	Hegedüs Márk
	11.30-11.45	Laczkó- Albert Elemér
	11.45-12.00	Loncsák Noémi
	12.00-12.15	Mezei Martin
	12.15-12.30	Dr. Bognár Csaba
		Szociológia II.
	Szekcióelnök:	Dr. Szabó Máté Csaba
II. panel	13.00-13.15	Nyitrai Imre
	13.15-13.30	Suha Shidratul Moontaha
	13.30-13.45	Simsek, Elif Tugba
	13.45-14.00	Szabó Henriett
	14.00-14.15	Thomázy Gabriella
	14.15-14.30	Vincze Anikó
	14.30-14.45	Goldfárthné Veres Edit
	14.45-15.00	Sipos Alexandra

Szociológia I. panel
2020. október 16. 10.30-12.30
Szekciófelelős:
Spiesz Bianka, +36 20 392 3627

Smart city és mesterséges intelligencia

BAGYURA Márton

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar, Szociológia Doktori Iskola /
Társadalomtudományi Kutatóközpont, MTA Kiválósági Kutatóhely

Szociológia

marton.bagyura@gmail.com

A népesség nagymértékű városi koncentrációjának számos hátrányos hatása van a várost használókra nézve. Ilyen a közlekedési torlódások okozta környezeti károk, idővesztés, stressz, balesetek. Az ilyen problémák megoldásában segítséget nyújthat a smart city koncepciók készítése és alkalmazása a városfejlesztés és a városok működtetése során.

A smart city fogalma nincs pontosan meghatározva a szakirodalomban, de általános jellemzője az elérhető technológiák alkalmazása a városok racionálisabb működtetésében. E technológiák közé tartozik a mesterséges intelligencia, amelynek többféle szerepe lehet a városok fejlesztésében. Használható az azok működésének racionalizálásához szükséges nagy mennyiségű adat gyűjtésében és feldolgozásában, elemzésében. Olyan adatok felhasználását teszi lehetővé, amelyekkel az emberek viselkedése szinte valós időben modellezhető. Ezek az információk segítik a városok jobb működését szolgáló döntések meghozatalát, mint például az erőforrások ésszerűbb felhasználást.

A mesterséges intelligencia a városok fejlesztése és üzemeltetése során számos területen alkalmazható. Ilyen az otthonok és intézmények működtetése, a gazdaság fejlesztése, a közlekedés javítása, a közbiztonság növelése.

Minden előnye ellenére azonban a mesterséges intelligencia alkalmazása a városok élhetőbbé, környezetileg fenttarthatóbbá, gazdaságilag versenyképesebbé tételére számos etikai, jogi és társadalmi kérdést vet fel.

Az előadás célja a mesterséges intelligencia szerepének bemutatása a smart city témájához kapcsolódóan, a benne rejlő lehetőségek és a felmerülő problémák áttekintése, társadalmi hatásaira fókuszálva. Az előadás elsősorban a nemzetközi irodalomra támaszkodik, de kitér a hazai viszonyokra is.

Szociológia I. panel

2020. október 16. 10.30-12.30

Szekciófelelős:

Spiesz Bianka, +36 20 392 3627

The academic training of police officers in Hungary and US

BARÁTH Noémi Emőke

Law enforcement section

NKE RTK RDI, PhD hallgató, barath.noemi.emoke@uni-nke.hu

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7491-8063>

Worldwide the modern policing requires law enforcement agencies to expand how officers are trained to do their jobs. Police training is responsible for preparing new specialists for this career. Officers attend a relatively brief police academy, or university which is followed by training in the field. The academic training have to focus on more skills, such as control and arrest, ect. The aim of presentation is to compare the American and Hungarian academy training. We used documental analysis to reveal the matching points between mentioned countries, and also a RECPOL Hungary dataset. The officer's psychological skills – social, emotional and moral- contribute to better relationship in police community and civilian members (Blumberg, 2020). We found that the measure of effectiveness in police work is quite different in analyzed two country.

Keywords: police training; skills; community relations

Szociológia I. panel

2020. október 16. 10.30-12.30

Szekciófelelős:

Spiesz Bianka, +36 20 392 3627

A reciprok kapcsolatok aszimmetriája – önkéntesség és potyautasság a József Attila lakótelep civil közösségeiben

GERGELY Andrea

Eötvös Lóránd Tudományegyetem Szociológia Doktori Iskola

Szociológia

stanleyuptodate@protonmail.com

Kutatásom során a József Attila lakótelep civil szervezeteinek és informális közösségi csoportjainak körében vizsgálom a résztvevők – páros és generalizált reciprocitáson alapuló kapcsolatait. A kutatás első fázisában 2018. tavaszán az Új Nemzeti Kiválóság Program támogatásával kvalitatív mélyinterjú vizsgálatot végeztem a lakótelepen működő civil szervezetek/informális közösségek vezetői, önkéntesei és olyan helyi lakosok körében, akik elsősorban programokon keresztül kötődnek a szervezetekhez, nem definiálják magukat önkéntesként.

A kvalitatív adatfelvétel során világossá vált, hogy míg az önkéntesek esetében az egyén és szervezet közötti reciprocitáson alapuló kapcsolat nagyjából kiegyenlített és stabil, a vezetők és a programokon keresztül kapcsolódók körében erősen aszimmetrikus. A szervezetek/közösségek vezetői mind anyagi, mind munka/idő transzferben lényegesen többet adnak, mint kapnak, a programokon keresztül kapcsolódók esetében ez az arány fordított.

Olson Mancur hívja fel a figyelmünket arra, hogy a – közjavak létrehozását célként kitűző – nagy létszámú csoportok esetében egyéni szinten a potyautasság a racionális viselkedés, hiszen minél nagyobb a csoport, a csoportcélok elérésében az egyéni hozzájárulás jelentősége annál kisebb, az egyén haszna pedig akkor a legnagyobb, ha maga nem fektet be időt/energiát/anyagiat. Jon Elster szerint az egyének eltérő indokok alapján vesznek részt a csoportok tevékenységében a 'kantianusok' azt teszik, amit mindenkinek tennie kellene, de nem igazán foglalkoznak az eredményességgel, az 'utilitaristák' elsősorban az eredményességre koncentrálnak és van, akit a méltányosság elve (a reciprocitás kényszere) vezérel, őket nevezhetjük akár normakövetőknek is.

A civil szervezetek/autonóm csoportok életében egyszerre van jelen a növekedés iránti igény, a növekedés következményeképpen a potyautasság erősödése, s ezzel a reciprok kapcsolatok aszimmetriájának fokozódása. A József Attila lakótelepen ez a folyamat elsősorban az Anyahajó dinamikus és professzionálisan működő szervezetére jellemző, ahol az aszimmetria és az egyéni élethelyzetek változása piaci irányú elmozdulást hozott az addig döntően reciprocitáson alapuló üzemmódba. Kutatásom második fázisában – továbbra is kvalitatív, interjú módszertannal – azt vizsgálom, hogy 'kantianusok', 'utilitaristák' és normakövetők, hogyan élték meg a reciprok kapcsolatok aszimmetriáját, milyen hatást gyakorolt ez a – páros és generalizált – reciprok kapcsolatokra, milyen dinamikában működik a piaci/reciprok kapcsolatok együttese a szervezetek jelenlegi működésében.

Szociológia I. panel
2020. október 16. 10.30-12.30
Szekciófelelős:
Spiesz Bianka, +36 20 392 3627

Az általánosított bizalom kérdőíves mérésének kialakulása és megjelenési formái

HEGEDÜS Márk

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Szociológia

hegedusmarko24@icloud.com

Az általánosított (vagy másnéven társadalmi, morális) bizalom egy hosszú múlttal rendelkező koncepció mind az elméleti, mind az empirikus tudományok körében. Az elméleti írásokban napjainkig nem született konszenzus, így nincs egységes fogalma a bizalomnak (pl. Hardin 2002; Gambetta 1988; Luhmann 1988; Mayer et al. 1995; Sztompka 1999, Uslaner 2002). Éppen ezért a mérés területén is több megközelítéssel találkozhatunk, melyek módszertana a társadalomtudományok különböző területeit már az 1940-es évek óta foglalkoztatja. Jelen előadásban kizárólag a mérés különböző megközelítéseire fókuszálok.

A bizalom méréséről több átfogó tanulmány is született az elmúlt években (lásd. Bauer és Freitag 2018; Cook és Cooper 2003; Nannestad 2008; Sztompka 1999; Uslaner 2002; Welch et al. 2005). Az általánosított bizalom mérését két megközelítésre szokás leszűkíteni, az időben korábban elterjedt kérdőíves megkérdezésekre (*self-report*), illetve az 1960-as évek óta létező laboratóriumi körülmények közt készített kísérletekre (*behavioral*). Az utóbbi vizsgálatok főleg a (szociál)pszichológusok érdeklődését kelltették fel, míg a kérdőíves vizsgálat többek közt a szociológia és közgazdaságtan területére jellemző, így az előadásomban én is inkább a kvantitatív, *survey* kutatások adataira alapozó kérdőíves kutatások mérésének a módszertanát kívánom tárgyalni. Ezeknél a vizsgálatoknál feltesznek az alanyoknak különböző kérdéseket arról, milyenek tartják a saját bizalmukat. A kérdések lehetnek közvetetten vagy közvetlenül a bizalomra irányuló megfogalmazások egyaránt. A kutatók ezekből az eredményekből igyekeznek következtetéseket levonni az egyének viselkedéséről és döntési mechanizmusairól.

Az előadásomban ezeknek a méréseknek a különböző megjelenéseit, innovatív változtatásait és kísérleteit foglalom össze kritikai szemüvegen keresztül, ehhez felhasználva az általánosított bizalom szakirodalmát és néhány *survey* adatbázis eredményét.

Szociológia I. panel

2020. október 16. 10.30-12.30

Szekciófelelős:

Spiesz Bianka, +36 20 392 3627

Paraszttalanodás – urbanizálódás folyamata egy székely faluban

Embourgeoisement and the process of urbanization in a szekler village

LACZKÓ- ALBERT Elemér

Debreceni Egyetem

Szociológia és Társadalompolitika

laczkoalberte@gmail.com

A gazdasági, politikai, kulturális központoktól, nagyobb városoktól távol esve, a periférikus Székelyföldre, időben megcsúszva érkezett a legutóbbi időkig, amit fejlődésnek- fejlesztésnek, modernizációnak, civilizálódásnak nevez a társadalomtudomány. Másrészt a más országrészekről – a régi Magyarországon és a jelenlegi Románián belül is - eltérő politikai-, gazdasági-, kulturális berendezkedése, a rendiség, a jobbagyság hiánya, még korábban a székelység állandó katonáskodása, a témám szempontjából fontos, tulajdont igazoló telekkönyvek léte, sajátos szabad paraszti világot eredményezett, melynek egyediségét, az összehasonlító kutatások hiánya miatt kevésbé, de irodalmi alkotások párhuzamba állításával mélységében megismerhetünk.

A székelyföldi életvilágban krónikus probléma az egyén számára a polgárosodás folyamata, avagy a „paraszt kérdés”, mely ideológiailag rendre túlfűtött, ugyanakkor a kisebbségi rurális/ vidéki lét dilemmája gyötri: feladni vagy folytatni, menni vagy maradni, egyről miként a kettőre jutni úgy, hogy közben identitását ne veszítse el? A polgársághoz hagyományosan tartozó liberalizmus ütközik a székelyföldi konzervatív, hagyományközpontú, jelen esetben felekezeti szempontból katolikus szemlélettel, a közösségben való gondolkodással. Következmények nélkül ebben a közösségben nem fér bele bármi az egyéni életutakba.

A „paraszttalanítás” többdimenziós folyamat, melyet tanulmányozni különböző rétegekben lehet: társadalmi, strukturális, kulturális szinten közelítem meg a gazdálkodás funkciójának változását, a rurális közösségek átalakulását. A volt szocialista országokban a parasztság megszűnése a szövetkezetesítés, az államosítás, a posztoszocialista kor privatizációjának eredménye, amely különböző módokon ment végbe. Romániában nem maradt meg a szocialista rendszer kiépülésekor a kisparaszti magántulajdon, mint például Jugoszláviában vagy Lengyelországban. A földek és a termelőeszközök állami vagy szövetkezeti tulajdonba kerültek, a parasztok helyben szövetkezeti taggá válhattak, vagy teljes életmódváltásra kényszerülve, a migráció valamely formáját választva, elhagyták hagyományos életterüket – mindkét változatban megszűntek a történelmi parasztság létfeltételei.

Akkor is igaz ez, ha csupán egy mikro világ lehetőségei, elképzelései, életmintái számbavételére vállalkozom családi és egyéni életutakat kutatva. Az életpályák kontextusában igyekszem megragadni, az ott működő életstratégiákat rekonstruálva, tipizálva értelmezve a paraszti életvilág polgárság fele tartó folyamatait. A társadalom tudósok dichotómiákban, dualitásokban, gyakran sarkítottan gondolkodnak, ami nekem nem céлом, mert kis mintájú, kvalitatív kutatást végzek, melyben a lokális történelmet a családi életutakban, az egyéni és társadalmi/ közösségi fejlődésben vizsgálom.

Szociológia I. panel
2020. október 16. 10.30-12.30
Szekciófelelős:
Spiesz Bianka, +36 20 392 3627

Gyerekszegénység az erdélyi magyarság körében

LONCSÁK Noémi

Debreceni Egyetem Humántudományok Doktori Iskola

Társadalomtudományi Doktori Program

Szociológia

loncsaknoemi@gmail.com

A tudományos előadás témája a gyerekes háztartások szegénységi vizsgálata a határon túli magyarság körében. Elsődleges célja az erdélyi magyarság gyerekeinek vizsgálata, életminőségük, életszínvonaluk feltárása egy erdélyi falu, Gyergyóremete vizsgálatán keresztül. A téma kiválasztását indokolja a korábban végzett saját kutatás az ukrainai magyarság körében, ahol a gyermekes háztartások megkeresésével hasonló kérdésfeltevés mentén jutottunk eredményeinkhez, néhány összehasonlítás erejéig jelen előadás is kitér a két térség magyarságának szegénységi léthelyzete közötti különbségekre.

Az előadás kitérőt tesz a térség általános szegénységi mutatói és a vizsgált gyerekes háztartások szegénységének különbségeire, az erdélyi magyarság falusi gyerekszegénységének beazonosítására, a háztartások depriváltságának mérésére. Az adatfelvétel kérdőíves módszerrel zajlott, amely során a klasszikus magyarországi gyerekszegénység és gyerekesély kutatásokban, a MTA TK Gyerekesély-kutató Csoport által kidolgozott kérdőívet használtuk, a térségre adaptált formában. Az adatfelvétel eredményeként összesen 265 háztartásról és 501 gyerekről nyertünk információt. A háztartási kérdőívek tartalmazzák a háztartások általános információit, melyből képet kapunk a háztartások szerkezetéről, jövedelmi viszonyokról, lakáshelyzetről. A gyerekkérdőívek korosztályokra specializált kérdésekkel mérik fel a gyerekek fizikai szükségleteit, egészségügyi helyzetüket, fejlődésüket, óvodai/iskolai körülményeiket, felszereléseik meglétét, oktatási esélyeiket és a szülői aspirációkat. Jelen előadásban a kérdőív dimenzióinak első eredményei kerülnek bemutatásra.

A kutatás hiánypótlónak tekinthető, mert ebben a témában az érintett térségben hasonló adatfelvétel, tudományos értekezés ezelőtt még nem született. A fiatal generáció alapvető életszínvonala, lehetőségei, mobilitási formái alapvetően meglapozzák a jövőben létrejövő társadalmi változásokat, hozzájárulhatnak a szegénység és más társadalmi egyenlőtlenségek kialakulásához. A kiválasztott kutatási térségekben a magyarság kisebbségi léthelyzete további hátrányokat jelenthet, életkörülményeik feltárása nélkülözhetetlen esetleges szociálpolitikai változások kidolgozásához.

Szociológia I. panel

2020. október 16. 10.30-12.30

Szekciófelelős:

Spiesz Bianka, +36 20 392 3627

A Nagykunság mezővárosainak jelene és jövője

MEZEI Martin

Szent István Egyetem Gazdaság-és Társadalomtudományi Kar

Regionális tudományok

mezeimartin11@gmail.com

Kutatásom tárgya a Nagykunság mezővárosi múlttal rendelkező településeinek vizsgálata. Az Észak-alföldi régióban található történelmi kistáj számos gazdasági és társadalmi problémával küzdő térség. A vizsgálatom hat településre tejed ki, melyek mind mezővárosi múltúak, de közülük ma csak öt visel városi rangot: Karcag, Kisújszállás Kunhegyes, Kunszentmárton és Túrkeve. Kunmadaras községi jogállású. Kutatásom fókuszában ezen települések közös gazdasági, és kulturális örökségének, valamint egyedi fejlődési útjainak bemutatása áll. A közös gazdasági és kulturális örökség a mezővárosi múlt, és az az örökség, hogy a településeket alapító kunok nemcsak a vármegye-rendszertől független közigazgatást, szabadalmas jogállást (adóval megváltott feudális kötelmek) kaptak, hanem osztoztak egy közös kultúrán is. A Nagykunság, mint történelmi táj ma már nem képez funkcionális egységet. A közös alapokból kiinduló hat település különböző válaszokat adott az elmúlt évtizedek kihívásaira. Azt, hogy melyik mennyire adott sikeres választ az ők ért kihívásokra, azt a gazdasági és társadalmi viszonyaik hűen tükrözik.

Az általam vizsgált települések ugyan megőrizték a kun hagyományokat, ami közös nevezőnek is nevezhető, de a válsághelyzetből való kilábalást minden egyes város a saját módján és útján kezdte el. A vizsgálatom eme gondolatból indul ki: Egyek voltak, mássá lettek. Számomra kérdés, hogy ez hová futhat ki a jövőben, merre tartanak ezek a városok és milyen mozgástérrel rendelkeznek, valamint az is, hogy mennyire adtak adaptív választ a lehetőségeikre. Kutatásom célja egyrészt átvilágítani a Nagykunság mezővárosi múlttal rendelkező településeinek jelenlegi mérlegét egyenként, és egymással is összevetve, ami alapján megrajzolhatóvá válnak a jövőbeli esélyek, lehetőségek, veszélyek is. Céloom másfelől megvizsgálni azt is, hogy a különböző fejlődési pályákra került, másfajta térkapcsolatokra (is) támaszkodó települések számára mit jelent a közös nagykun örökség. Fölépülhet-e ebből egy kulturális termék, egy brand?

Szociológia I. panel
2020. október 16. 10.30-12.30
Szekciófelelős:
Spiesz Bianka, +36 20 392 3627

Börtönbiznisz- Netnográfia

DR. BOGNÁR Csaba

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar,
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
csbognardr@gmail.com

A „börtönbiznisz” 2020. elején az egyik legfontosabb politikai-közéleti témaként jelentős befolyással bírt előítéletek keltésére, pártpreferencia módosítására. Hordereje, a vitában résztvevők köre és az érintett csoportokra (fogvatartottak és ügyvédség ill. jogvédő szervezetek) hatása indokolja annak részletesebb vizsgálatát, úgyszintén napjaink digitális világa és életvitele, az online média meghatározóvá válása folytán az e felületen folyt elemzés, választott módszert. Az online sajtó- és fórumelemzés során szembevető különbség volt mérhető a baloldali és liberális valamint a jobboldali tartalmak körében: az összességében mindenütt negatív megítélés során utóbbiak különösen egyoldalú álláspontot képviseltek, az egyébként sok esetben érthető indulatok csökkentésére nem adtak teret. Bár a fórumhozzászólások még erőteljesebb, néhol gyalázkodásba hajló megnyilvánulásoknak és feltételezéseknek is megjelenési lehetőséget biztosítanak, az érintett, jeles képviselők, ügyvédek véleményformáló írásai nem csupán a sajtó több helyütt átvételére, de itt is lecsapódnak és érvek, meggyőzés eszközei. Mégis, elenyésző mértékben jelenik meg csupán az értékítéletek szétválasztása, a széles spektrumot lefedő fogvatartottak tábora leginkább a legsúlyosabb bűncselekményeket elkövetőkkel van azonosítva és a „gyilkosokkal” szembeni düh az embertelen körülmények elfogadhatóságához igazodik. A fogvatartottak jogait érvényesítő szervezetek és – az érthetően nem ingyen dolgozó, őket képviselő – ügyvédek, előfeltevéseket igazoló eredményekből látható, felé irányuló még jelentősebb arányú negatív értékítélet, a hivatásrend egészével való általánosítás tovább rontja az ügyvédség évszázadokon átívelő amúgy is ambivalens megítélését.

Kulcsszavak: *ügyvéd, börtönbiznisz, sikerdíj, fogvatartott, elítélt, netnográfia*